

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Létavértesi Falu-rét (HUHN20029) különleges természetmegőrzési terület fenntartási terve

Debrecen

2014.

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
E-misszió Természet- és környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Müller Zoltán

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Bocz Renáta

Forgács Zoltán

Lukács Attila

Mizsei Edvárd

Molnár Attila

Dr. Gulyás Gergely

Dr. Sum Szabolcs

Szél László

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2014.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll.
A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai	5
1.1. Név	5
1.2. Azonosító kód	5
1.3. Kiterjedés	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	5
1.4.1. Jelölő élőhelyek	5
1.4.2. Jelölő fajok	5
1.5. Érintett települések	5
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	5
1.7. Tervezési és egyéb előírások	6
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv	6
1.7.2. Településrendezési eszközök	6
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek	6
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek	6
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	6
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv	6
1.7.7. Egyéb tervek	6
2. Veszélyeztető tényezők	7
3. Kezelési feladatok meghatározása	10
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	10
3.2. Kezelési javaslatok	10
3.2.1. Élőhelyek kezelése	10
3.2.2. Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	21
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	21
3.2.4. Kutatás, monitorozás	25
3.2.5. Mellékletek	27
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	28
3.3.1. Agrártámogatások	28
3.3.2. Pályázatok	30
3.3.3. Egyéb	30
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	30
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	30
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	30
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	32

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Létavértesi Falu-rét különleges természetmegőrzési terület (kTT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20029
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	54 ha
--------------------------------	-------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek

1.4.2. Jelölő fajok

- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Vértű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)

A Natura 2000 adatlapon (SDF) szereplő, jelölőnek javasolt fajok:

- Vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- Mocsári teknős (*Emys orbicularis*)

A felmérés során újonnan előkerült potenciálisan jelölő fajok

- Dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar megye: Létavértes

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„Ex lege” láp	HNL120	Falu-rét	34,62	1996. LIII. tv. a természet védelméről

A tervezési terület a Nemzeti Ökológiai Hálózattal (NÖH) átfed.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- 2003. évi XXVI. Törvény az Országos Területrendezési Tervről
- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010.(IX.17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről
- Létavértes településszerkezeti terve - 61/2007. (V.29.) határozat
- Létavértes szabályozási terv és helyi építési szabályzat – 9/2007. (V.29.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési területen üzemtervezett erdő nem található.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/3. Hajdú-bihari apróvadás körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes:** 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Nagylétai Bocskai Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-903320-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSZH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Berettyó alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve – Elfogadás dátuma: 2010.08.01. A terv a Víz Keretirányelv keretében készült, melynek célja, hogy a felszíni és felszín alatti vizek jó állapotba kerüljenek 2015-ig. Amennyiben ezt a természeti és gazdasági lehetőségek nem teszik lehetővé 2015-ig, akkor a határidők a VKI által felkínált mentességek alapos indoklásával 2021-re, illetve 2027-re kitolhatók.

1.7.7. Egyéb tervek

Egyéb terv a tervezési területre nem vonatkozik.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: nagy; M: közepes; L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03	gyepterület kaszálása	M	11,5	<p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>): A mocsárrétek esetében a helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a gyepek egészén egyszerre végrehajtott kaszálás a fajkészletre nézve homogenizáló hatású lehet.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a gyepek egészén egyszerre végrehajtott kaszálás:</p> <p>a) az imágók kikelését megelőző stádiumban lévő állatok (peték, lárvák, illetve bábok) elpusztulását eredményezheti;</p> <p>b) meggátolja a lepkék magas fűvű rétekhez kötődő élőhelyi igényeinek biztosítását;</p> <p>c) csökkenti a nőstény egyedek petézési hajlandóságát, illetve szűkíti vagy súlyosabb esetben megszünteti azok petézési lehetőségeit;</p> <p>d) hátrányosan befolyásolja a lepkék számára optimális mikroklímát, és egyes élőhelyek gyorsabb száradását idézi elő;</p> <p>e) veszélyezteti a nektárforrást jelentő virágos növények kellő mennyiségben és minőségben való rendelkezésre állását.</p> <p>Vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): A faj populációinak fenntartása szempontjából jelentős veszélyforrás a nem megfelelő módon, és/vagy rossz ütemezéssel fogantatott kaszálás. A kései (június 10-e után végzett) vagy a túl korai (október 1-je előtt végrehajtott) kaszálás számottevő károkat okozhat a lepkefaj állományában, mivel időben visszaveti az őszi vérfű (<i>Sanguisorba officinalis</i>) virágkezdeményeinek kialakulását, és ennek eredményeként a nőstény lepkék a rajzási időszakban még egyáltalán nem vagy csak korlátozottan találnak a peterakáshoz megfelelő fejlettségű virágzatokat.</p>
D01.01	ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak	L	3	<p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>): Kisebberhelést jelent a mocsárrétekre a földutak degradáló hatása.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>):</p> <p>a) Gépi kaszálás során a mezőgazdasági járművek (bálaszállítók, traktorok) kerekei felsérthetik a lepkepopulációk élőhelyeül szolgáló gyepeket (különösen esős időszakokban jellemző a gépek által okozott mélyebb nyomvályúk, nyílt talajfelszín kialakulása), ami sokhelyütt elősegíti a tájidegen növényfajok, gyomok meglepedését, ez pedig hosszabb</p>

			<p>távon a lepkék számára alkalmas növényzetű biotópok kiterjedésének csökkenéséhez vezethet.</p> <p>b) A nehéz gépjárművek által a talajra kifejtett jelentős mértékű terhelés erősen veszélyezteti a lepkék lárváinak, illetve bábjainak esetlegesen menedéket nyújtó hangyafészkek épségét is. Megjegyzem ugyanakkor, hogy e veszélyforrás jelentősége a nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): esetében korlátozottabb, hiszen jelenlegi ismereteink szerint a faj kifejlődéséhez nem elengedhetetlen kritérium a lárva hangyagazdák által történő adoptálása (szemben például a <i>Maculinea</i> fajokkal).</p> <p>c) A burkolatlan utakon közlekedő gépjárművek kerekei elpusztíthatják azokat a hernyókat, melyek a tápnövények felkutatása céljából a gyep egyes pontjai között éppen az adott útszakaszon haladnak keresztül.</p> <p>Vérfü-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) kapcsán felsorolt tényezők itt is érvényesek. Tekintettel ugyanakkor arra, hogy a vérfü-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) fejlődéséhez elengedhetetlen a hangyagazdák jelenléte, ezért az élőhelyen lévő hangyafészkek esetleges károsodása (például a gépjárművek kerekei által kifejtett fizikai terhelés következtében) e lepkefaj populációjának fennmaradását is jóval érzékenyebben érinti.</p>
E03	hulladék	L	<p>4,2</p> <p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>): A terület északi részén lévő mocsárrét szegélyét egyre inkább elfoglalja egy növekvő szeméthalom. Ez csökkenti a kiterjedését.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A faj egyik élőhelye mellett egy – feltehetően illegális – szeméttelep létesült (861496- 231380), melynek területe már közvetlenül érintkezik a mélyebb fekvésű (egykor nyilvánvalóan sokkal jobb természeti állapotú) nedves réttel, így a szemét és silt lerakása az itt élő lepkepopulációt már közvetlenül veszélyezteti (nem csak annak növényzetét, de feltehetőleg a vízbázisát is rombolja).</p> <p>Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>): A terület észak-keleti részén a vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) élőhelyén illegálisan elhelyezett háztartási hulladék található, amely a vízminőségre gyakorolt hatása miatt potenciális veszélyeztető tényező.</p> <p>Mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>): A terület észak-keleti részén a mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>) élőhelyén illegálisan elhelyezett háztartási hulladék található, amely a vízminőségre gyakorolt hatása miatt potenciális veszélyeztető tényező.</p> <p>Dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>): A terület észak-keleti részén a dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>) élőhelyén illegálisan elhelyezett háztartási hulladék található, amely a vízminőségre gyakorolt hatása miatt potenciális veszélyeztető tényező.</p>

A04.02	allullegeltetés	M	10	Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>): A területen található lápréteken jelenleg kaszálás folyik, de a vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) szempontjából a legeltetés ideálisabb lenne, mivel a taposás fent tartja a nyílt vizes foltokat, tocsogókat.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	6	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A vizsgált Natura 2000 területen a faj egyes élőhelyein – főleg a rendszeresen bolygatott, illetve a gazdálkodó tevékenységekkel együtt járó káros hatásoknak fokozottabb mértékben kitett gyepeken - jellemző a tájidegen, inváziós növények, gyomok megjelenése, és terjedése. Az ilyen folyamatok azért károsak, mert az inváziós fajok fokozatosan kiszorítják a tápnövények, valamint a nektárforrásul szolgáló virágos növények állományait, és emiatt szűkítik a lepkék életterét, továbbá a populációk szaporodási képességét. Vérfü-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) kapcsán leírtak e helyütt is érvényesek, azzal a megjegyzéssel, hogy miután a vérfü-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) monofág fejlődésű (egyedüli tápnövénye az őszi vérfü / <i>Sanguisorba officinalis</i> /), ezért az élőhelyek eredeti fajkészletének átalakulása (romlása), és az orvosi vérfü állományainak visszaszorulása ezt a lepkefajt fokozottabban sújthatja.
J02.01.03	csatornák, gátak, medencék, mocsarak, vagy gödrök, feltöltése	L	3	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A feltöltés elsősorban a 861412-231231 koordinátákkal jelölt, mélyebb fekvésű, medence jellegű élőhelyen, és annak környékén jelent komolyabb veszélyt, mivel a területet keleti irányból személtlerakó, míg észak felől egy gazdaság határolja.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	L	2,25	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A mezőgazdasági fenyegetettség mellett helyenként jelentős a cserjésedés negatív hatása, valamint ennek eredményeként a gyepek természeti állapotában tapasztalható nagymértékű romlás. A bokrok, fák – és sokhelyütt egyéb özönnövények – fokozott ütemű terjedése jelentősen csökkenti a gyepek lágyszárú fajkészletének diverzitását, így ennek következményeként a nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) élőhelyei lassanként feldarabolódnak, majd becserjésednek, illetve szélsőséges esetben végül megszűnnek. Vérfü-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) kapcsán leírt tényezők e faj esetében is érvényesek, azzal a kiegészítéssel, hogy a szukcessziós folyamatok: a) Jelentősen szűkítik az imágók életterét. b) A faj egyedüli tápnövényét, illetve legfőbb nektárforrását jelentő őszi vérfü (<i>Sanguisorba officinalis</i>) állományok csökkenését (vagy végső stádiumban annak kipusztulását) eredményezik. c) Kedvezőtlen hatással lehetnek a lepkefaj hangyagazdáinak populációira.

Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: nagy; M: közepes; L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
H02.06.	mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	M	10,5	6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>): A mocsárrétekkel érintkező területek egy részén, a Natura 2000 területen kívül szántóföldek találhatóak, amelyekről folyamatos a diffúz tápanyag- és vegyszerbemosódás. Hosszú távon ez a jelölő élőhely állapotának leromlásához vezethet.
				7230-Mészkedvelő üde láp- és sásrétek: Szántófölddel érintkezik a kicsiny lápi zsombékos is a területen. Itt is fennáll a folyamatos diffúz tápanyag- és vegyszerbemosódás. Hosszú távon ez a jelölő élőhely állapotának leromlásához vezethet.
E01.03	diszperz (tanyasias) emberi jelenlét	L	2,5	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A vizsgált Natura 2000 területen belül a felsorolt fajok élőhelyei egy részének közvetlen közelében település, illetve gazdaságok, tanyák találhatóak, melyek a folyamatos emberi jelenlét káros hatásaival terhelik a környező biotópokat (például: gépjárműforgalom, szemét termelődése és illegális lerakása, esetenként magas füst és szálló por koncentráció, nem engedélyezett utak létesítése, stb.).
				Vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): A vizsgált Natura 2000 területen belül a felsorolt fajok élőhelyei egy részének közvetlen közelében település, illetve gazdaságok, tanyák találhatóak, melyek a folyamatos emberi jelenlét káros hatásaival terhelik a környező biotópokat (például: gépjárműforgalom, szemét termelődése és illegális lerakása, esetenként magas füst és szálló por koncentráció, nem engedélyezett utak létesítése, stb.).
Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H: nagy; M: közepes; L: alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	6,5	Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A vizsgált térségben e fajok tényleges vagy potenciális élőhelyei mezőgazdasági területek közelében helyezkednek el. A szél a tápnövények leveleire juttathatja az intenzíven művelt parcellákon kiszórt növényvédő szereket, műtrágyákat, mindamelllett a vegyi anyagok vízben való oldódásuk esetén a gyökérszinten keresztül is bejutnak a növények szervezetébe. Ezek a hatások akár külön-külön, akár együttesen a peték, a lárvák, illetőleg a bábok károsodását vagy pusztulását idézhetik elő.
				Vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): A vizsgált térségben e fajok tényleges vagy potenciális élőhelyei mezőgazdasági területek közelében helyezkednek el. A szél a tápnövények leveleire juttathatja az intenzíven művelt parcellákon kiszórt növényvédő szereket, műtrágyákat, mindamelllett a vegyi anyagok vízben való oldódásuk esetén a

				gyökérzetén keresztül is bejutnak a növények szervezetébe. Ezek a hatások akár külön-külön, akár együttesen a peték, a lárvák, illetőleg a bábok károsodását vagy pusztulását idézhetik elő.
J02.04.01	árvíz	L	5,25	<p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Az érintett lepkepopulációk szempontjából e körbe sorolandók mindazon esetek, amikor - akár természetes, akár mesterséges eredetű okok miatt - az élőhelyek árvízzel vagy belvízzel kerülnek elárasztására. Mindez természetesen a Natura 2000 terület azon részein jelenthet komolyabb veszélyt, amelyek a Villongó-ér mentén helyezkednek el.</p> <p>A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) hernyója jól alkalmazkodott tipikus élőhelyeinek természeti sajátosságaihoz: nyugalmi időszakát megelőzően olyan szövedéket készít, amelyben tartósabb vízállásokat is túlél. Fontos azonban szem előtt tartani, hogy a faj számára ez a megoldás sem nyújt korlátlan védelmet, hiszen a lárvák (de a peték vagy a bábok is) maximum 10-14 nap után elpusztulnak a vízben.</p> <p>Vérfü-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): A tartósabb vízborítás a fent említettekhez hasonló fenyegetést jelent a vérfü-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) nézve is, azzal a kitételrel, hogy árvíz vagy belvíz esetén nem csak a lárvák vagy a bábok, hanem a hernyókat gondozó hangyák is elpusztulnak.</p>
J02.05.02	belvízviszonyok megváltoztatása	L	5,75	<p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): E tényező az alábbi okok miatt jelenthet veszélyt a faj állományaira:</p> <p>a) Mivel a nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) vizenyős, lápos, mocsaras biotópokban fordul elő (a vizsgált térségben számos olyan láprét, mocsárrét, illetve jó vízellátású üde gyep található, melyek a faj tényleges vagy potenciális élőhelyei), és ezek közvetlen környezetében sokhelyütt intenzív mezőgazdasági tevékenységet folytatnak, ezért fennáll a reális veszélye annak, hogy e biotópok különböző káros hatások miatt (például azért, mert a környező területek talajának mozgatása, feltörése, illetőleg a gyepgazdálkodás jellege miatt a vizes élőhelyek környezetében felerősödik a talajvíz diffúziója) többet vagy gyorsabban veszítenek vízbázisukból, mint amennyit egyébként a természetes folyamatok indokolnának.</p> <p>b) A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) populációira hasonlóan jelentős veszélyt jelenthet ugyanakkor, ha a belvízviszonyok megváltoztatása meliorációs tevékenységek, lecsapolások, vízelvezető árkok létrehozása miatt a vízbázis olyan mértékű csökkenését eredményezi, amely ugyancsak az élőhelyek kiszáradásával fenyeget.</p> <p>c) Az itt tárgyalt veszélyforrás a fentebb jelzettekhez hasonlóan súlyos károkat idézhet elő a nagy tűzlepke állományában akkor, ha a belvízviszonyok megváltoztatása a felszíni vízfolyások mesterséges duzzasztásával következik be, melynek során az érintett élőhelyek</p>

				<p>időszakos vagy tartós vízborítás alá kerülnek. Noha a nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) hernyója olyan szövédéket készít, amely védelmet biztosít számára a víz ellen, tehát jól alkalmazkodott élőhelye természeti sajátosságaihoz, ám ez a védelem sem korlátlan, mert tartós vízborítás alatt idővel a hernyók, a peték, illetve a bábok túlnyomó része elpusztulhat.</p> <p>Vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): A vízelvonás eredményeként a faj élőhelyén bekövetkező száradás, továbbá ezzel ellentétes folyamatok hatására kialakuló tartósabb vízborítás a nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) esetében leirtakkal megegyező fenyegetést jelent a vérfű-hangyaboglárkára (<i>Maculinea teleius</i>) nézve is, a következő kitételekkel:</p> <p>a) A faj tápnövénye az őszi vérfű (<i>Sanguisorba officinalis</i>) fokozottabban igényli a nedvességet, ezért az élőhely talajvizének elvonása az őszi vérfű állományainak visszaszorulását, illetve ezzel párhuzamosan a vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) populáció egyedszámának csökkenését idézheti elő.</p> <p>b) A biotóp megfelelően nedves mikroklímája a lepkék számára fontos élettani feltétel, ezért annak megszűnése káros hatású a vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) állományainak fennmaradása szempontjából.</p> <p>c) Belvíz kialakulása esetén nem csak a lárvák vagy a bábok, hanem a hernyókat gondozó hangyák is elpusztulhatnak.</p>
H01.05	diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt	L	7,5	<p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A vizsgált térségben ez a faj jó vízellátású, üde biotópokban fordul elő, melyek a Villongó-ér mentén helyezkednek el. Mivel ezen élőhelyeket mezőgazdasági területek határolják, ezért a felszíni vizek szennyeződése veszélyforrást jelenthet a lepkefaj élőhelyeire, tápnövényeire, valamint az egyedek épségére nézve egyaránt (akár közvetlenül a mezőgazdasági járművekből kifolyt olajszármazékok, akár a gépek által szétszórta növényvédő szerek, gyomirtók, műtrágyák, illetve egyéb vegyszerek következtében).</p> <p>Vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) kapcsán leirtak itt is érvényesek, azzal a megjegyzéssel, hogy e veszélyeztető tényező a tápnövény-állományok (őszi vérfű /<i>Sanguisorba officinalis</i>/) károsítása, valamint a hangyafészkek egyidejű mérgezése esetén a vérfű-hangyaboglárkát (<i>Maculinea teleius</i>) fokozott mértékben, többszörösen sújthatja.</p>
K01.03	kiszáradás	L	7,8	<p>6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>): A mocsárrétek, láprétek kiszáradása súlyos probléma lehet, aktuális hatásait nem nagyon lehet megállapítani. A kiszáradás hatására számos degradatív folyamat együttesen fog oda vezetni, hogy az élőhely megszűnik.</p> <p>7230-Mészkedvelő üde láp- és sásrétek: A lápi zsombékosnak a fennmaradáshoz szüksége van a nyári időszakban is a felszínközeli víz magas szintjére, sőt a pangó vízre is. A kevés</p>

				<p>megmarad lápi zsombékos esetében a jövőbeni kiszáradás súlyos problémához, az élőhely eltűnéséhez vezet.</p> <p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A biotópok teljes vagy részleges kiszáradása rendkívül káros hatású a nagy tűzlepke állományinak fennmaradása szempontjából, mert a vízháztartási egyensúly romlása:</p> <p>a) A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) tápnövényeit jelentő sóskafélék (<i>Rumex spp.</i>) arányának csökkenéséhez, továbbá ezen növények fejletlenségéhez vezethet, ami kedvezőtlenül befolyásolja a nőstény egyedek petézési lehetőségeit, illetve petézési hajlandóságát.</p> <p>b) Az imágók számára nektárforrásul szolgáló virágos növények arányának csökkenését eredményezheti, ezáltal romlanak az egyedek táplálkozási lehetőségei.</p> <p>c) Megszünteti a lepkék számára élettani szempontból fontos üde mikroklímát.</p> <p>Vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>): A talaj vízháztartási egyensúlyának romlása, illetve ennek következtében a faj élőhelyeinek száradása a nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) esetében leírtakhoz hasonló fenyegetést jelent a <i>M. teleius</i>-ra nézve is, azzal a kiegészítéssel, hogy a faj tápnövénye az őszi vérfű (<i>Sanguisorba officinalis</i>) fokozottabban igényli a nedvességet, ezért az élőhely talajvíz-bázisának csökkenése az őszi vérfű (<i>Sanguisorba officinalis</i>) állományainak visszaszorulását, illetve ezzel párhuzamosan a vérfű-hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) populáció egyedszámának csökkenését idézheti elő.</p>
J02.01.03	csatornák, gátak, medencék, mocsarak, vagy gödrök feltöltése	L	4	<p>Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): E veszélyforrás (noha mértéke egyelőre még nem számottevő a vizsgált térségben) az alábbi okok miatt jelenthet fenyegetést a faj állományaira:</p> <p>a) A mélyebb fekvésű területek, lápok, vizenyős élőhelyek, holtmedrek feltöltődését egyaránt előidézhetik természetes folyamatok, valamint – legtöbbször csak közvetett formában érvényesülő - emberi tevékenységek. E veszélyforrás, különösen jelentős az olyan állandó vagy időszakos vízbázisú, nedves élőhely-foltok (például buckaközi lármaradványok) esetében, melyeket több oldalról is mezőgazdasági céllal hasznosított területek vesznek körül.</p> <p>b) A csatornák esetleges feltöltése/feltöltődése azért jelenthet veszélyt a nagy tűzlepke populációira, mert a nedves rétek vízutánpótlásának jelentős részét jellemzően ezek a felszíni vízfolyások biztosítják. Ha viszont a vízbázis pótlása, frissülése nagymértékben lecsökken vagy megszűnik, akkor emiatt megindulhat az érintett biotópok fokozatos száradása, mely folyamat káros hatású mind a tápnövények rendelkezésre állása, mind pedig a lepkék optimális élőhelyi feltételeinek biztosítása (például a megfelelően párás mikroklíma) szempontjából.</p> <p>c) A medence jellegű, mélyebb fekvésű élőhelyek feltöltése esetenként célzatos</p>

				tevékenységek során is bekövetkezik (és általában különböző eredetű törmelékek, illetve más hasonló hulladékok elhelyezésével, terítésével valósul meg). Mindez a vizsgált térségen belül főként a 861412-231231 koordinátákkal jelölt élőhelyen, és annak környékén jelent komolyabb veszélyt a nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) állományára, mivel a területet keleti irányból szeméttlerakó, míg észak felől egy gazdaság határolja.
--	--	--	--	--

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

Az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése szerint az egyes területek különös fontosságának - az angol szóhasználatból következően az úgynevezett prioritásoknak - a meghatározására alapvetően az egyes Natura 2000 területek különleges természetmegőrzési területté nyilvánítása esetében kerül sor, csakúgy, mint a természetvédelmi célkitűzések megfogalmazására. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai felkerültek a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjaira (SDF), illetve elérhetővé tették a világhálón az állami természetvédelem hivatalos honlapján is.

A természetvédelmi célállapot:

- A lápréti és mocsárréti élőhelyek (6510) fennmaradása érdekében olyan kaszálási és legelési rendszer fenntartása, amely meggátolja ezek becserjésedését, illetve elősegíti a leginkább fajgazdagabb állapot kialakítását.
- A lápi zombékos élőhelyek (7230) fennmaradása érdekében a kaszálás-legeltetés kizárása a területükről, a puffer cserjések meghagyásával.
- A jelölő vérfű-hangyaboglárka állományának fennmaradása érdekében a kaszálások időpontjának a faj életciklusához való igazítása.

A célállapot eléréséhez rendelt célkitűzések:

- A mozaikosság fenntartása érdekében az üde cserjések meghagyása.
- A jelölő élőhelyek fenntartása érdekében az inváziós növényfajok (aranyvessző fajok, gyalogakác) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása.
- A jelölő élőhelyek és a fajok állományainak fenntartása érdekében a területen keresztülfolyó csatornák drénező hatásának csökkentése, a kotrások, vízi növényzet irtások visszaszorításával és záró műtárgyak létesítésével

3.2. Kezelési javaslatok

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmazzak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési, kutatás-monitorozási feladatokra, lehetőségekre is kitérünk. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet), amely rendelkezéseit a fenntartási javaslataink között nem ismételjük meg.

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3. pontban szereplő térképmelléklet mutatja.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: Kaszálóként és legelőként fenntartott mocsárrétek és láprétek, üde magaskórósok.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Mocsárrétek (D34); Kékperjés rétek (D2); Patakparti és lápi magaskórósok (D5); Jellegtelen üde gyepek (OB)
- Natura 2000 élőhelyek: Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510)

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Kaszálás: a kezelési egység területén található értékes élőhelyek szabályozott kaszálására van szükség azok hosszú távú fennmaradásához. Ehhez a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet rendelkezései a mérvadóak. A rendelet rendelkezésein felül az alábbi javasolt előírások fogalmazhatók meg:

- Felázott talajon mindennemű munkavégzés kerülendő. (GY14)
- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás javasolt. (GY20)
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28)
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése szükséges a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79)
- A gyepek évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80).
- A kaszálás után visszamaradt szénát a kaszálást követő 2 héten belül javasoljuk összegyűjteni és eltávolítani a területről. (GY86)
- A kaszálásra kijelölt terület 20-30%-át javasoljuk kaszátlanul hagyni. (GY99)
- A kaszátlan területet kaszálásonként más területen javasoljuk kialakítani. (GY98)
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges. (GY104)
- Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos. (GY115)

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság a kezelési egység területén bizonyos helyszíneken az előzőekben meghatározottaknál szigorúbb előírásokat is megfogalmazhat: egyes parcellákban csak a kétvétenkénti egyszeri kaszálás fogadható el, és a parcella 60%-át kaszátlanul kell hagyni. Kímélendők a kékperjés állományok a zsombékképződés elősegítése miatt, vagy a lápi magaskórós állományok.

(4) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

Az értékes mocsárréti és lápréti élőhelyek esetében az igen kíméletes és mozaikos kaszálás az egyetlen gazdálkodási forma, amely a jelölő élőhely (6510) állapotának hosszú távú fennmaradását elősegíti.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javaslatunk szerint meg szükséges vizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező Villongó-éren létre lehet-e hozni olyan fenékküszöböt, amely a kisvizes időszakokban elősegíti a felszínközeli víz szintjének megtartását. Ez ugyancsak szükséges volna a jelölő élőhelyek állapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-2 kezelési egységben is megjelenik.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: A Villongó-ér.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

A csatorna mentén az özönnövények terjedése megakadályozandó az özönnövényes foltok vegyszeres kezelésével, rendszeres kaszálásával. Javasolt előírás:

- Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos. (GY115)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A Villongó-érnek csapoló-drénező hatása van a környező területekre. A drénező hatás azokban az időszakokban nyilvánul meg, amikor a fenékszint alá kerül a felszínközeli víz szintjének. Javasoljuk változtatható küszöbszintű vízvisszatartó műtárgy beépítését a Villongó medrébe, a Natura 2000 terület déli részén. A küszöbszintnek olyannak kell lennie, hogy belvízi elöntést tavasszal ne okozzon, de a felszínközeli víz-szintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani. Ennek kimérésére természetesen geodéziai felmérésre van szükség.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok indoklása

A Villongó-ér mentén húzódó igen értékes sásos és gyepi jelölő élőhelyek (7230, 6510) hosszú távú fennmaradásához elengedhetetlen a talajvíz (felszínközeli víz) magas szinten tartása az aszályos időszakokban is.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: Lápi zsombékos.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek (B4)
- Natura 2000 élőhelyek: Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230)

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

A lápi zombékos folt esetében gazdálkodásmentességet kell biztosítani. Ehhez kapcsolódó javasolt előírás:

- Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani. (GY21)

(4) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok indoklása

A Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230) jelölő élőhely esetében zavartalanságot kell biztosítani a hosszú távú fennmaradás érdekében.

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Mivel a terület cserjésedik, a cserjék ritkítását kell elvégezni. Továbbá javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező Villongó-éren létre lehet-e hozni olyan fenékküszöböt, amely a kisvízes időszakokban elősegíti a felszínközeli víz szintjének megtartását. Ez ugyancsak szükséges volna a jelölő élőhely (7230) állapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-2 kezelési egységben is megjelenik.

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: Rekettyefüzes cserjések, spontán puhafás erdőfoltok és facsoportok. Nagyrészt rét művelési ágú területen található, kis részük viszont erdő művelési ágban van (Létavértes 0462/1c).

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Üde és nedves cserjések (P2a); Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB); Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

A kezelési egység területén lévő spontán kialakult puhafás erdőfoltok és facsoportok jelenleg nem igényelnek beavatkozást. Terjedésüket azonban meg kell akadályozni, csakúgy, mint a rekettyefüzes cserjéseket.

(4) Élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok

Fejlesztési javaslatunk a rekettyefüz-cserjések esetében, hogy foltokban a rekettyefüz-egyedek irtására van szükség, ahol a legértékesebb lápi magaskórósokkal érintkeznek. Az irtás csak speciális módszerekkel történhet, tekintettel arra, hogy a fokozottan védett keleti lápi bogoly (*Arytrura musculus*) tápnövénye és a faj előfordulása valószínűsíthető a területen.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: akácós és nemes nyáras ültetvényfoltok. Ezek a foltok vélhetően kimérés nélküli telepítésekkel keletkeztek, a Létavértes 0458/12 kivett telephely és a 0464/3 rét művelési ágú földrészeketeken.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Akácültetvények (S1); Nemesnyárasok (S2)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Ennek a kezelési egységnek a fenntartását a jelenlegi módon nem tartjuk megfelelőnek. Ezért fejlesztési jellegű javaslatokat fogalmazunk meg.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk, hogy a kezelési egység területén kiméréssel állapítsák meg az ingatlanhatárokat, majd az üzemtervezett erdők esetében szükséges a faállomány letermelése (az akácok esetében a fák gyomirtó-injektációs kezelése), és a felújítás helyett a vágástér legelőként (az akácok esetében) vagy kaszálóként (a nemes nyárasok estében) történő további hasznosítása.

Javasolt előírás:

- Élőhelyrekonstrukció. (GY118)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok indoklása

Ezek a foltok vélhetően kimérés nélküli telepítésekkel keletkeztek, a Létavértes 0458/12 kivett és a 0464/3 rét művelési ágú földrészeketeken.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: szántófoltok a Natura 2000 terület határain. Gyepterületek elszántásával keletkeztek. Művelési ág szerint gyepek vagy kivett utak.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1); Extenzív szántók (T6)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Ennek a kezelési egységnek a fenntartását a jelenlegi módon nem tartjuk megfelelőnek. Ezért fejlesztési jellegű javaslatokat fogalmazunk meg.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk az érintett területek visszagyepesítését őshonos fűmagkeverék segítségével.

Javasolt előírások:

- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel. (SZ52)

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok indoklása

Az elszántott területek visszagyepesítése és megfelelő kezelése esetén növelhető a jelölő Sík- és dombvidéki kaszálórét (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) (6510) élőhely kiterjedése.

KE-7 kezelési egység

(1) Meghatározása: Egykori hulladéklerakók, anyagnyerők területén kialakult gyalogakácok cserjés és magaskórós gyomállományok, nedves cserjésekkel, kevés nádassal. A kezelési egység területén olyan élőhelyek vannak, amelyek természetessége nagyon alacsony, rontott, roncolt felszíneken alakultak ki. Egykori hulladéklerakó-anyagnyerő területek, egy részüket most is különféle hulladékok lerakására használják.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok (P2c); Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak (U7); Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók (U4); Út- és vasúthálózat (U11); Üde és nedves cserjések (P2a); Nem tőzeggépző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Ennek a kezelési egységnek a fenntartását a jelenlegi módon nem tartjuk megfelelőnek. Ezért fejlesztési jellegű javaslatokat fogalmazunk meg.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység természeti állapotának javításához komplex rekonstrukciós tevékenységekre van szükség. majd a személtlerakónak használt területekről a hulladék elszállíttatása, az anyagnyerő gödrök betemetése, a terület elegyengetése. Később a terület rendszeres, marhával történő legeltetése, ha szükséges, tisztítókaszálásokkal.

Cserjeirtás: a fertőzött területekről a gyalogakác vegyszeres és mechanikus visszaszorítása javasolt. Ehhez kapcsolódó javasolt előírás:

- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező. (GY25)

Hulladék elszállíttatása, mesterséges gödrök elegyengetése: a jelenleg is nagy mennyiségben jelen lévő hulladékhalmok elszállíttatása szükséges, továbbá földmunka igénybevételével az anyagnyerők elegyengetése.

Legeltetés: a legeltetés szabályozásával kapcsolatban a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Kormányrendelet előírásai az irányadóak. További javasolt előírások a legeltetéssel kapcsolatban a hivatkozott rendeleten felül:

- A legeltetési sűrűséget, illetőleg az éjszakázó helyek és ideiglenes karámok helyét működési terület szerint illetékes Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- A legeltetést szarvasmarhafélékkel javasoljuk végezni. (GY67)

Kaszálás: az erősen gyomos területek megszüntetéséhez tisztító kaszálások elvégzésére van szükség. Javasolt előírások ezzel kapcsolatosan:

- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108)
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)

KE-8 kezelési egység

(1) Meghatározása: Zavart, egyenetlen felszínek, jellegtelen nedves gyepekkel és vizes élőhelyekkel.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Jellegtelen üde gyepek (OB); Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok

Legeltetés: a legeltetés szabályozásával kapcsolatban a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Kormányrendelet előírásai az irányadóak. További javasolt előírások a legeltetéssel kapcsolatban a hivatkozott rendeleten felül:

- A legeltetési sűrűséget, illetőleg az éjszakázó helyek és ideiglenes karámok helyét működési terület szerint illetékes Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- A legeltetést szarvasmarhafélékkel javasoljuk végezni. (GY67)

KE-9 kezelési egység

(1) **Meghatározása:** Beépített területek, elkerített telephelyek, műutak.

(2) **Érintettség vizsgálata**

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint):
Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4); Út- és vasúthálózat (U11);
Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) **Gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok**

A kezelési egység területének kezelésével azt szükséges elérni, hogy gyomosodás, inváziós növényfajokkal való fertőzés ne kezdődhessen a természetközeli élőhelyek terhére. Kaszálással fenn kell tartani a területek rendezettségét.

3.2.2. **Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés**

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztéses lehetőségeket a kezelési egységek (KE) értékelését követően, azokat a 3.2.1. fejezeten belül bedolgozva tárgyaltuk.

3.2.3. **Fajvédelmi intézkedések**

A Létavértesi Falu-rét HUHN20029 különleges természetmegőrzési területen található nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) élőhelyek kezelése, illetve fenntartása vonatkozásában a következő javaslatokat tesszük:

- 1.) 2013. évi kutatásaink során vált ismertté a 861915-230860 koordinátával jelölt *Maculinea teleius/Lycaena dispar* élőhely. A gyepek mérete kicsi, természeti állapota közepes mértékben romlik (főleg a szegélyeken), továbbá a fűszárú vegetáció terjedése (cserjésedés) is jellemzi, mely tendencia különösen a *Sanguisorba officinalis* állomány szempontjából hátrányos. Javasoljuk ezért a következőkben felsorolt természetvédelmi célú kezelési eljárások érvényre juttatását az itt található tápnövény-, illetve lepkepopulációk hosszú távú fenntartása, valamint az élőhely megfelelő természeti minőségének biztosítása érdekében.
- 2.) Jelenlegi körülmények között a 861399-231333 koordinátákkal jelölt élőhely rövid időn belül tönkre fog menni, hiszen észak felől egy gazdaság, míg keleti szélén szeméttelép határolja, melyek káros hatásai rombolják az itteni vegetáció természetességét, de emellett a terület vízbázisát is nyilvánvalóan sértik. Javasoljuk a szükséges – akár hatósági – intézkedések kezdeményezését a szeméttelép felszámolása érdekében. A rét természeti állapotának helyreállítása során javasoljuk a következőkben ismertetett eljárások figyelembe vételét.

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

A faj fenntartása érdekében megvalósuló intézkedések végrehajtása során javasoljuk a következő élőhely-kezelési szempontok érvényre juttatását:

- 1.) A faj fenntartása szempontjából igen jelentős tényező egyrészt a **kaszálás** ésszerű idejének, intenzitásának, és hatókörének helyes megválasztása.
  - a) Amennyiben van rá mód, úgy a megfelelő természetességű, nyílt gyepeket az élőhely természeti állapotától, illetőleg a gazdálkodási keretektől függően elegendő évente vagy kétevente egyszer lekaszálni, azzal a kitételrel, hogy a terület legalább 15-25%-a maradjon érintetlenül. A meghagyni kívánt részek kijelölése során javasolt a legjobb természetességű, legüdebb, *Rumex* fajokban, és virágos növényekben leggazdagabb gyepfoltok előnyben részesítése. A kaszálás végrehajtásának legoptimálisabb időszakai:
    - április 1. - május 1.

- június 25. - július 10.
  - szeptember 15. - október 15.
- b) Minden szempontból megfelelő megoldást jelent, ha az erre alkalmas kiterjedésű rétek területe 2-3 részre kerül felosztásra, és azokat ennek megfelelő ütemben, mozaikosan vagy sávosan, 2-3 éves forgóban kaszálják. Ebben az esetben mindegyik kijelölt gyep „pihen” 2-3 évet. A munka elvégzésének lehetséges időpontjaira a fenti javaslatok megfelelően irányadók.
- c) A sávos vagy mozaikos kaszálás akkor is elfogadható eljárást jelent, ha a teljes terület lekaszálására egy éven belül kerül sor. Ez esetben a kaszálásokat két vagy három ütemben, a javasolt időszakok betartása mellett javasolt végrehajtani.
- d) A gyep záródása esetén (pl.:cserjésedés) egyelő ritkítást szükséges végrehajtani a fűszárú vegetációban, lehetőleg kézi módszerrel. Ilyen esetekben fontos, hogy a gyepeken ne maradjon semmilyen vágástéri hulladék, tehát a képződött faanyagot, gallyakat, hancstörmeléket teljes egészében el kell szállítani a területről.
- e) Intenzív, illetve többszöri kaszálás azokon a területrészeken támogatható (sőt, esetenként kifejezetten javasolt), ahol a gyep diverzitását özönnövények, gyomok veszélyeztetik.
- f) A kaszálást lehetőleg kézi módszerrel kell végrehajtani.
- g) Gépi területkezelés során különösen javasolt a magasabb vágólapú (optimális esetben legalább 10 cm vágási magasságot elérő) kaszálás előírása, amely a következő előnyökkel jár:
- nem közvetlenül a tőnél nyírja el a növényeket, így azok gyorsabban regenerálódnak;
  - hamarabb helyreáll az imágók számára optimális, magas fűvé élőhelyi struktúra;
  - jóval kisebb pusztítást okoz a lepkepopulációban, hiszen a földfelszínre potyogó lárvákat, illetve a peték egy részét biztosan nem darálja le, továbbá így jó esély van arra is, hogy az állatok a levágott fű bálázása során nem kerülnek elszállításra az élőhelyről. Ez a módszer javasolt akkor is, ha a kaszálásra a vegetációs időszak végén kerül sor, mivel a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) hernyó alakban vonul telelni, mégpedig jellemzően a növények tövéhez vagy alacsonyabb leveleihez rögzített szövedékben, így a magas vágólapú gépi kaszálás jó eséllyel nem idézi elő a faj egyedeinek tömeges pusztulását.
- h) A kaszálást lehetőség szerint tiltani kell a peterakás időszakában, azaz május közepétől/végétől június közepéig, továbbá augusztus közepétől szeptember elejéig.
- 2.) A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományaira nézve fokozott veszélyt jelenthet a **legeltetés**. A legeltetés természetvédelmi szempontból helyes és kívánatos végrehajtásával összefüggő javaslataink a következők:
- a) Amennyiben van rá mód – például állami tulajdonú, az illetékes nemzeti park igazgatóság kezelésében lévő területek esetében -, úgy biztosítani kell azt, hogy a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) élőhelyein egyáltalán ne folyjék legeltetés, valamint az élőhelykezelési módszerek körében a kaszálás, illetőleg a fűszárú vegetáció eltávolítására alkalmazott egyelő tisztítási módszerek ne legyenek legeltetéssel helyettesítve.
- 3.) Amennyiben lehetséges, úgy a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) élőhelyeit óvni kell a tartós belvízi elöntéstől, mert az hosszabb idő (2-3 hét) alatt az állatok pusztulását okozhatja. Éppen ezért, ha van olyan csatorna a térségben, amely ezeket a vizeket el tudja vezetni, akkor azt igénybe kell venni a talajfelszín mielőbbi mentesítése céljából.
- 4.) Hasonlóképpen kerülni kell a talajvíz jelentősebb mértékű elvezetését is, mert a talaj kiszáradása az érintett gyepek méretének csökkenéséhez vagy akár a biotópok teljes megszűnéséhez is vezethet. Erre tekintettel a lepkefaj élőhelyein, és azok környezetében

melioráció végrehajtását, vízelvezető árkok létesítését, illetve bármilyen egyéb, vízelvonással járó műveletet csak gondos körültekintés mellett, korlátozottan szabad végrehajtani. A kiszáradással fenyegetett területek (például egykori láprétek, holtmedrek, mélyebb fekvésű medencék, stb.) vízbázisának növelése helyes, és támogatható, de ügyelni kell arra, hogy a rajzást megelőzően, valamint azt követően ne maradjon az élőhely talaján jelentős kiterjedésű, tartós vízborítás.

- 5.) Fokozottan ügyelni kell arra, hogy a faj élőhelyeit semmilyen körülmények között ne lehessen felszántani.
- 6.) A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) élőhelyein tilos bármilyen vegyszer (például gyomirtó) használata. Ezen kívül a faj élőhelyeinek közvetlen környezetében ugyancsak indokolt korlátozni a vegyszerek alkalmazását.

Vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)

A faj fenntartása érdekében megvalósuló intézkedések végrehajtása során javasoljuk a következő élőhely-kezelési szempontok érvényre juttatását:

- 1.) Tilos az élőhely vízháztartásának megváltoztatása, illetőleg a talajvíz elvezetése vagy csökkentése (lecsapolás, meliorációs árkok létesítése/fenntartása), ami kiszáradást, elgyomosodást idézhet elő. A láprétek száradásának észlelése esetén a vízmennyiség növelése, optimális szintjének helyreállítása céljából megfelelő intézkedési tervet kell kidolgozni. A kiszáradással fenyegetett területek (például egykori láprétek, holtmedrek, mélyebb fekvésű medencék, stb.) vízbázisának növelése helyes, és támogatható, de ügyelni kell arra, hogy a rajzást megelőzően, valamint azt követően ne maradjon az élőhely talaján jelentős kiterjedésű, tartós vízborítás.
- 2.) Hasonlóképpen tilos az élőhelyek vízzel való elárasztása, mert azt nem csak a *Sanguisorba officinalis* tűri igen rosszul, de ennek eredményeképpen a hangyagazdák, valamint a lárvák/bábok is megfulladnak. Éppen belvíz idején azonnali intézkedéseket szükséges foganatosítani a talajfelszínen lévő víz mielőbbi elvezetése érdekében.
- 3.) A faj élőhelyein tilos a talaj terhelése, vagy a talaj felnyílását, illetve a gyepruktúra károsodását előidéző bármilyen tevékenység. A nedves talajon állatcsordával vagy mezőgazdasági gépekkel való mozgás talajtömörödést, a hangyafészkek sérülését vagy megsemmisülését, illetve egyéb, taposásból eredő károkat idézhet elő, és jelentős mértékben veszélyezteti a lepkefaj állományainak fennmaradását, mivel hangyakolóniák hiányában a hernyók is elpusztulnak.
- 4.) A vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) élőhelyeit érintő kaszálások tervezése, illetve megvalósítása során javasoljuk az alábbi elvek és szempontok betartását:
  - a) Stabil, nagy egyedszámú vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) populációk fenntartásához mérsékelten kaszált, nagyjából homogén szerkezetű, július közepére már virágzásnak indult, jelentős tőszámú őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) állományok a legoptimálisabbak. Ennek biztosítása céljából a június 10-étől október 1-jéig terjedő időszakban kerülni kell az őszi vérfüves rétek kaszálását.
  - b) Amennyiben van rá lehetőség, úgy a legjobb természetességű őszi vérfüves gyepeket elegendő csak 2 évente lekaszálni. Ennek javasolt időpontjai: április 15. - június 10., illetve október 15. - november 30.
  - c) Ha az érintett területen nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) populációk is élnek, úgy a kaszálást javasolt május 10-éig elvégezni. Ilyen esetben a gyepterületnek – lehetőleg a legjobb természetességű, legüdébb, Rumex fajokban, és virágos növényekben leggazdagabb – 15-25%-át érintetlenül kell hagyni.

- d) A vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)s szempontjából megfelelő élőhely-kezelést jelent a mozaikos kaszálás, amely egyaránt megvalósulhat a biotóp 2 részre történő felosztásával 2 éves forgó alkalmazásával, vagy akár egy éven belül is akként, hogy a terület egyik része június 10-ég, másik része pedig október 15-ét követően kerül lekaszálásra (ilyen esetben javasoljuk, hogy a tavaszi kaszálás a gyepek gyengébb természeti állapotban lévő részét érintse).
  - e) Amennyiben a mozaikos kaszálás valamilyen oknál fogva nem valósítható meg, úgy hasonlóan alkalmas megoldást jelenthet a gyepek sávos kaszálása. Ilyen esetekben viszont érdemes figyelembe venni azt, hogy a nőstény lepkék – az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) tőszámától, sűrűségétől függetlenül - nem szívesen petéznek 1 méternél keskenyebb részekre, ezért számukra mindenütt legalább 3-5 méter szélességű kaszátlan növény-sávokat szükséges biztosítani (lehetőleg olyanokat, amelyekben a legtöbb őszi vérfű található).
  - f) Intenzív, illetve többszöri kaszálás azokon a területrészeken támogatható (sőt, esetenként kifejezetten javasolt), ahol a gyepek diverzitását özönnövények, gyomok veszélyeztetik.
  - g) A kaszálást lehetőleg kézi módszerrel kell végrehajtani.
  - h) Gépi területkezelés esetén a legjobb természetességű gyepekben célszerű a magasabb vágólápú (optimálisan a legalább 5-8 cm vágási magasságot elérő) kaszálás alkalmazása, mert így kisebb a pusztítás mértéke más, természetvédelmi szempontból jelentős lepkefajok, illetve egyéb rovarfajok fejlődési alakjaiban, és az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) is gyorsabban regenerálódik.
- 5.) A vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) állományaira nézve fokozott veszélyt jelenthet a legeltetés.
- a) Amennyiben van rá mód – például állami tulajdonú, az illetékes nemzeti park igazgatóság kezelésében lévő területek esetében -, úgy biztosítani kell azt, hogy a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) élőhelyein egyáltalán ne folyjék legeltetés, valamint az élőhely-kezelési módszerek körében a kaszálás, illetve a fűszárú vegetáció eltávolítására alkalmazott egyelő tisztítási módszerek ne legyenek legeltetéssel helyettesítve.
- 6.) Már viszonylag korai szakaszban meg kell akadályozni az élőhelyek fűszárú vegetációjának terjedését. Kezelés nélkül ugyanis a lepkefaj élőhelyeit sok esetben viszonylag hamar benövi a nád, illetve a cserjék, mely folyamat során megbomlik a gyepek struktúrájának egysége, a rétek felszakadoznak, és idővel meg is szűnhetnek. A tisztítások kapcsán lényeges annak betartása, hogy a gyepeken ne maradjon semmilyen vágástéri hulladék, tehát a képződött faanyagot, gallyakat, hancstörmeléket teljes egészében el kell szállítani a területről.
- 7.) A megfelelő gyepekkezelési eljárások foganatosításával nagyon fontos megakadályozni a faj élőhelyein a gyepek degradációját, mivel az átmeneti jellegű társulások fajai, valamint az özönnövények túlszaporodása miatt az őszi vérfű állományai jelentősen visszaszorulhatnak, vagy súlyosabb esetben el is tűnhetnek az élőhelyről.
- 8.) A vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) élőhelyein tilos bármilyen vegyszer (például gyomirtó) használata. Ezen kívül a faj élőhelyeinek közvetlen környezetében ugyancsak indokolt korlátozni a vegyszerek alkalmazását.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Élőhelyek

A területről jelen felmérést megelőzően nem készült botanikai alapállapot-felmérés. A tervezés alapját jelentő élőhelytérképezés 2012 folyamán készült el. Ennek eredményét tekintjük az alapállapotnak.

A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NbmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzését 5 évente. Javasolt a jelölő élőhelyek (6510-Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*); 7230-Mészkedvelő üde láp- és sásrétek) állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre és vizes élőhelyekre vonatkozó módszertan.

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

A Létavértesi Falu-rét HUHN20029 különleges természetmegőrzési területen eddig nem került sor a faj célzott kutatására, így adatok sem származtak a térségből. Indokolt ezért a 2013. évi felmérés alapján ismertté vált állományok további vizsgálata, mind a populációk egyedszámát, mind azok területi eloszlását illetően, valamint a többi olyan, potenciális élőhely felmérése, amelyekről a faj eddig még nem került elő. Javasolom, hogy a monitorozás minimálisan 3, optimálisan pedig 5 éves időintervallumot öleljen fel. A kutatásokat mind az első, mind pedig a második nemzedéken javasolt elvégezni.

A populációbecslés – időjárástól, rendelkezésre álló időtől és erőforrásoktól függően – történhet:

- 1.) Az ún. „triple catch” módszerrel, melynek az a lényege, hogy a vizsgált területen a felmérés minden napján háromszor – délelőtt, délben, illetve délután – be kell járni egy előre meghatározott mintavételi utat, és a megfigyelt imágók száma mindhárom alkalommal rögzítésre kerül. A populáció mérete, valamint átlagos egyedszáma ezekből az adatokból, egy e célra kifejlesztett matematikai képlettel számolható ki.
- 2.) Transzekt menti számlálással, akár a teljes terület bejárása alapján (véleményem szerint ez a legcélravezetőbb, és egyben legpontosabb megoldás), vagy pedig az adott élőhely méretétől függően legalább 50 - 150 méter hosszú, a faj számára legoptimálisabb növényzetű gyepeket célzó útvonalon. A transzekt menti számlálás esetén indokolt rögzíteni a lepkék előfordulási adatainak GPS-koordinátáit (néhány esetet kivéve, például tömeges rajzás esetén, amikor az összes imágó pontos helyzetének meghatározása nyilvánvalóan lehetetlen), továbbá a transzekt kezdő-, és végpontjának (vagy akár a megtett út összes pontjának) koordinátáit is.
- 3.) Standard jelölés-visszafogás módszerével (alkalmas élőhely, továbbá jó időjárási körülmények esetén ez a módszer eredményezi a legpontosabb adatokat, különösen akkor, ha erre valamennyi mintavételi ponton, és a rajzási idő minden napján sor kerül).
- 4.) Hernyók számlálásával az élőhelyen előre kijelölt mintavételi kvadrátokban.

Vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)

A faj kutatottsága a Létavértesi Falu-rét HUHN20029 különleges természetmegőrzési területen eddig teljesen marginális volt, előfordulását illetően korábban nem került sor célzott kutatásra. Indokolt ezért a 2013. évi kutatások során felmért populációk további vizsgálata, mind azok egyedszámát, mind pedig területi eloszlását illetően, valamint lehetőség szerint további *Sanguisorba officinalis* állományok feltérképezése. Javasoljuk, hogy a lepkék monitorozása minimálisan 3, optimálisan pedig 5 éves időintervallumot öleljen fel.

A populációbecslés – időjárástól, rendelkezésre álló időtől és erőforrásoktól függően – történhet:

- 1.) Az ún. „triple catch” módszerrel, melynek az a lényege, hogy a vizsgált területen a felmérés minden napján háromszor – délelőtt, délben, illetve délután – be kell járni egy előre meghatározott mintavételi utat, és a megfigyelt imágók száma mindhárom alkalommal rögzítésre kerül. A populáció mérete, valamint átlagos egyedszáma ezekből az adatokból, egy e célra kifejlesztett matematikai képlettel számolható ki.
- 2.) Transzekt menti számlálással, akár a teljes terület bejárása alapján (véleményem szerint ez a legcélravezetőbb, és egyben legpontosabb megoldás), vagy pedig az adott élőhely méretétől függően legalább 50 - 150 méter hosszú, a faj számára legoptimálisabb növényzetű, őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*) állományokat magukban foglaló gyepeket célzó útvonalon. A transzekt menti számlálás esetén indokolt rögzíteni a lepkék előfordulási adatainak GPS-koordinátáit, továbbá a transzekt kezdő-, és végpontjának (vagy akár a megtett út összes pontjának) koordinátáit is.
- 3.) Standard jelölés-visszafogás alapján. Alkalmos élőhely, továbbá jó időjárási körülmények esetén ez a módszer eredményezi a legpontosabb adatokat, különösen akkor, ha erre valamennyi mintavételi ponton, és a rajzási időszak minden napján sor kerül.
- 4.) Hernyók számlálásával az élőhelyen előre kijelölt mintavételi kvadrátokban. E módszer alkalmazása főként a kezdeti hernyóstádium során javasolt, amikor a lárvák még a *Sanguisorba officinalis* virágzatában táplálkoznak. A hernyófészkek megbontása viszont már súlyos természeti károkkal járna, így ez a megoldás nem támogatható.

Mivel továbbá a vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) mirmikofil életmódot folytat, ezért érdemes vizsgálatokat végezni a hangyagazda-fajok azonosítására, elterjedésére és a hangyafészkek számára vonatkozóan is.

A területen stabil állománya található a **vöröshasú unkáknak** (*Bombina bombina*) monitorozása nem indokolt.

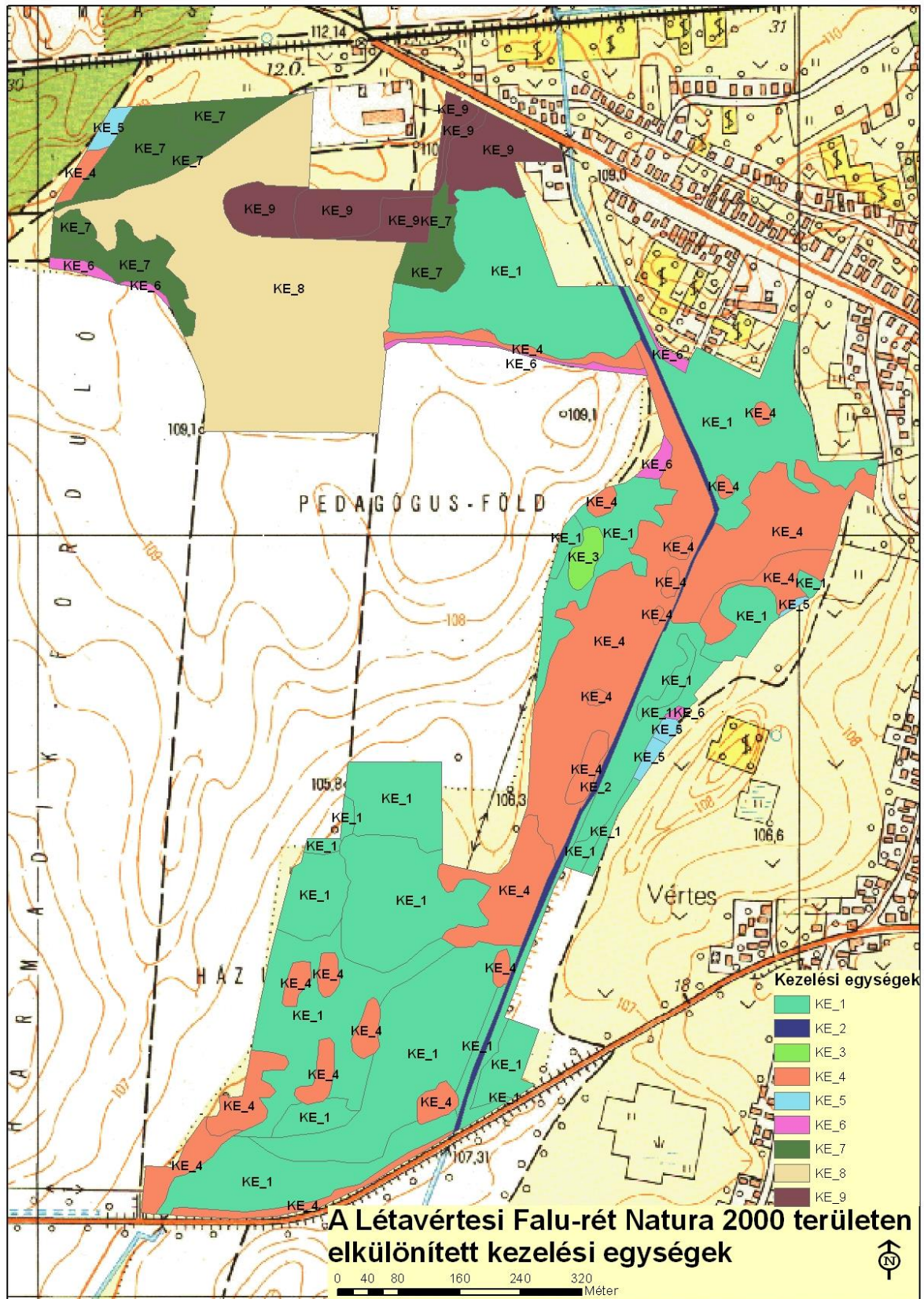
A területen csekély egyedszámú állománya található a **mocsári teknősnek** (*Emys orbicularis*) monitorozása javasolt.

Jelen dokumentáció alapját képező terepi vizsgálatok során új közösségi jelentőségű faj, a **dunai tarajosgöte** (*Triturus dobrogicus*) előkerült a területről. Az állomány kutatásra és monitorozásra javasolt.

A területen jelentős állománya található az **elevenszülő gyíknak** (*Zootoca vivipara*). Állományának nagysága és a területen belül elterjedési mintázatának kutatása, valamint legalább három évenkénti monitorozása javasolt: tavaszi időszakban, potenciális napozóhelyeken (főként bokorfüzes lápokban álló zombékokon) való vizuális keresés és számolás.

3.2.5. Melléletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Létavértesi Falu-rét (HUHN20029) különleges természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területen belül országos jelentőségű védett természeti területek az lápként oltalmat élvező „ex lege” védett területek, melyekre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Ezen túl a terület a Nemzeti Ökológiai Hálózattal (NÖH) is átfed (ld. 1.6. fejezet).

A területek mintegy 60%-a Bihar Közalapítvány tulajdonában, míg kisebb része magántulajdonban van. A tervezési területet érintően nincs olyan földrészlet, amely a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyongazdálkodásába tartozik

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket szükséges figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

Az Uniós csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre is. Az alábbiakban az egységes területalapú támogatáson (23/2013. (IV.09.) VM rendelet) felül a mező- és erdőgazdálkodás során igénybe vehető kompenzációs jellegű kifizetéseket, illetve a környezet- és természetvédelmi célú mező- és erdőgazdálkodási támogatásokat soroljuk fel.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások:

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe a 124/2009. (IX.24.) FVM rendelet alapján.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet):

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Létavértesi Falu-rét különleges jelentőségű természet-megőrzési terület Létavértes közigazgatási területét érintve négy fizikai blokkban helyezkedik el (L1H7D-V-11, LHKMD-U-11, LJYMD-9-11, LK21D-R-11). A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 40 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

- Egységes területalapú támogatás (SAPS), melynek mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. Jelenleg a 23/2013. (IV.9.) VM rendelet hatályos. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.
- Agrár-környezetgazdálkodási támogatás (AKG) amely egy középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Jelenlegi, 2009. és 2014. közötti időszakban a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet hatályos. Jelen Natura2000 területen a támogatási rendelet gyep hasznosítási irányú horizontális célprogramjai vehetőek igénybe, ugyanis a Biri Nagy-rét különleges természet-megőrzési terület nem esik bele Magas Természeti Értékű Területek zónalehatárolásaiba. Szakembereink álláspontja szerint a terület hosszú távú fenntartásához elegendőek a horizontális célprogramokban elérhető kiegészítő támogatások. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás esetén 77 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Eurónak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetési hasznosítás

esetén 85 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Eurónak megfelelő forintösszeg érhető el.

- Natura2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek mértéke 38 Eurónak megfelelő forintösszeg évente.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban vagy tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Ld. a 3.4.2. pont alatti táblázatban.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszközök:	A kommunikáció címzettjei:	Időpont, helyszín	Egyéb információ	Érintett melléklet
a) terepbejárás	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdálkodói e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.17. Létavértes	Résztevők száma: 5	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Jegyzőkönyv ▪ Fotók a bejárásról ▪ Meghívó ▪ Meghívottak listája ▪ Plakát ▪ Plakátokról fotók ▪ Vélemények és válaszok táblázata
b) falufórum	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdálkodói e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.17. Létavértes	Résztevők száma: 13	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Emlékeztető ▪ Fotók a fórumról ▪ Meghívó ▪ Meghívottak listája ▪ Plakát ▪ Plakátokról fotók ▪ Vélemények és válaszok táblázata
d) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészek tulajdonosai és vagyongazdálkodói e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12. .... - 2013..... Létavértes	Kifüggesztés darabszáma: 1	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Önkormányzati igazolás ▪ Kifüggesztett hirdetés ▪ Vélemények és válaszok táblázata

e) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.11.14-től folyamatosan	http://www.emisszio.hu/n2 + facebookon megosztva	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Képernyőfotó a honlapról ▪ A honlap mentett oldala ▪ Vélemények és válaszok táblázata
f) érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok	2013.12.11.	Kiküldött levelek darabszáma: 60	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kiküldött levél ▪ Értesítettek listája ▪ Feladóvevények és postaszámlák ▪ Vélemények és válaszok táblázata
h) sajtóesemény (sajtótájékoztató, sajtókonferencia)	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.11.	http://www.nyirseghir.hu/vadon/emisszio/mar_velemenyezhetőek_a_natura_2000_terulet_fenntartasi_tervei/23359 + 15 facebook ajánlás	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Képernyőfotó a honlapról ▪ A honlap mentett oldala ▪ Vélemények és válaszok táblázata

A társadalmi egyeztetés szervezése, lebonyolítása, tartalma és eredménye:

1. Falufórum időpont és helyszín egyeztetés történt Létavértes Város Önkormányzatával.
2. A fenntartási tervet letölthetővé tettük és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációt végző szervezet honlapján.
3. A fenntartási tervek véleményezhetőségéről cikk jelent meg a Nyírség hír (www.nyirseghir.hu) térségi hírportálon.
4. A fórumot és terepbejárást megelőzően frekvenciált pontokon (polgármesteri hivatalok hirdető táblái, művelődési házak, boltok stb.) 8 plakát lett kihelyezve Létavértesen. A plakát a fenntartási tervek véleményezhetőségére hívta fel a figyelmet, tartalmazta a letöltési lehetőséget, a fórum és terepbejárási időpontját és helyszínét, a véleményezés határidejét, az érintett célcsoportok felsorolását, az érintett helyrajzi számokat, az érintett Natura 2000 terület térképi megjelenítését, valamint az elérhetősegeket és a kötelező arculati elemeket.
5. Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról postai levélben (és/vagy kisebb részben e-mailben) is értesítésre került. A levél a plakáthoz hasonló tartalommal, szükség szerint a célcsoportok szerinti egyedi összeállítással került kiküldésre. A címzettek köre (amennyiben egy sor alatt több címzett van, akkor zárójelben a kiküldött levelek darabszáma) a következő volt:
  - Érintett önkormányzat
  - Natura 2000 támogatást 2010-2013 között igénybe vevő helyben élő gazdálkodók (19 levél).
  - Az érintett földrészletek elérhető tulajdonosainak szakmailag szelektált köre (jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint kiemelt természeti értéket és/vagy konfliktus forrást hordozó területrészek: az összes terület kb. 95%-a) (18 levél).

- Érintett falugazdász
- Nagylétai Bocskai Vadásztársaság (Létavértes)
- BERETTYÓ Vizgazdálkodási Társulat
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály
- Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Hajdú-Bihar Megyei Területi Iroda
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Hajdú-Bihar megyei kirendeltség
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság
- Országos Magyar Vadász Kamara Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
- Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége

6. A plakátokon és a levelekben jelzett időpontban és helyszínen megtartásra került a falufórum, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 13 fő vett részt.
7. A plakátokon és a levelekben jelzett időpontban és helyszínen megtartásra került a terepbejárás, melyről jegyzőkönyv és fotódokumentáció készült. A terepbejáráson 5 fő vett részt.
8. Az érintett önkormányzat (Létavértes) 15 napra kifüggesztette a fenntartási tervet.
9. A beérkezett véleményeket és észrevételeket egy táblázatban összefoglaltuk, és megküldtük a tervekészítőnek, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságnak, valamint a területileg illetékes természetvédelmi őrnök.
- A fenntartási tervhez nem érkezett olyan észrevétel, amely alapján a tervet módosítani kellett volna.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A hatósági és területi kezelő szervek levélben meghívást kapnak a falufórumokra és terepbejárásokra, valamint ugyanezen levélben értesítést kapnak a dokumentáció véleményezhetőségéről és a kifüggesztés időpontjáról.

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan?
Létavértes Város Önkormányzata	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plakát ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	igen	e-mail, telefon	nem	-

Tulajdonosok, vagyongazdálkodók	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plakát ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	igen (részletek mellékletben)	fórumon megjelentek, írásban, telefonon	igen (részletek mellékletben)	részletek mellékletben
Nagylétai Bocskai Vadásztársaság	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plakát ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Érintett falugazdász	<ul style="list-style-type: none"> ▪ plakát ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
BERETTYÓ Vízgazdálkodási Társulat	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földhivatal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	igen	levél	nem	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	igen	fórumon és terepbejáráson megjelentek, írásban javasoltak	igen	Véleményüket a szakmai tervező figyelembe vette

Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Nemzeti Földalapkezelő Szervezet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Hajdú-Bihar Megyei Területi Iroda	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	igen (észrevétellel nem él)	e-mail	-	-
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Hajdú-Bihar megyei kirendeltség	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Országos Magyar Vadászkamara Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége	<ul style="list-style-type: none"> ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés 	nem	-	-	-